

EUROOPA PARLAMENT

ERIVÄLJAANNE

EUROOPA ÜLEMKOGU
15. ja 16. juuni 2006
Brüsselis

EUROOPA PARLAMENDI PRESIDENDI
PAT JOSEP BORRELL FONTELLES'I KÕNE
PRESIDENTUURI KOKKUVÕTTED

02/S-2006

Presidentuuri peadirektoraat

ET

ET

(Intranet) <http://www.europarl.ep.ec/bulletins> (Special Edition 2006)
(Internet) <http://www.europarl.eu.int/bulletins> (Special Edition 2006)

\\EPADES\PUBLIC\SOMMET\BRUXELLES\2006

PRESIDENDI KÕNE

EUROOPA PARLAMENDI PRESIDENDI JOSEP BORRELL FONTELLESI KÕNE

Euroopa Ülemkogu, 15.–16. juuni 2006, Brüssel

Daamid ja härrad, riigipead ja valitsusjuhid.

Taas kord pöördun ma Euroopa Parlamendi nimel ülemkogu poole.

Teen seda murelikuna Euroopa Liidu olukorra pärast.

Liit teeb normaalselt oma igapäevast tööd. Tavalistes asjades on kõik nagu tavaliselt. Kuid suuruse, legitiimsuse ja tõhususe probleemid, mis ELi vaevavad, on praegu suuremad kui päeval pärast Nice'i lepingu allkirjastamist. Lisaks avaldavad nad vastastikku mõju, tekitades nõiaringi.

Selle tunnistamine ei tähenda alistumist europessimismi õhkkonnale. See ei näita "kriisilembust", härra Barroso.

Aasta tagasi alanud "järelemõtlemisaeg" on lõppenud, ilma et oleks saavutatud mingit konsensust põhiseaduse lepingu tuleviku suhtes, samuti pole leitud mingit varuplaani.

Ratifitseerimine on jätkunud, kuid ratifitseerimiste arv ei ole ka Soomet arvesse võttes 20ni jõudnud. Me näeme, et mõned liikmesriigid, kes pole lepingut veel ratifitseerinud – tõenäoliselt on neid rohkem kui kolm –, ei paista sellega sugugi kiirustavat. Ning me teame, et ei Prantsusmaa ega Holland kavatse sedasama teksti uuesti hääletusele panna, ei enne ega pärast nende järgmisi valimisi.

Arvestades raskusi, mida ühelt poolt tekitab ratifitseerimine ning teiselt poolt vajadus lepingut muuta ja seetõttu uuesti läbi rääkida, tundub vajalik oodata.

Seepärast otsustate Te järelemõtlemisaega pikendada. Olukorda arvestades tuleb seda teha. Kuid see pole piisav põhjus lasta asjadel oma rada minna. Järelemõtlemisele peab järgnema tegutsemine.

Meil tuleb oodata, kuid kiiresti tegutseda.

Euroopa Parlament tunnistab, et tuleb oodata, kuid teab ka seda, et on vaja kiiresti tegutseda.

Ma võime oodata, kuid mitte lõputult.

Eile vastu võetud resolutsioonis nõudis Euroopa Parlament 2007. aasta lõpuks selget ettepanekut põhiseaduse lepingu tuleviku kohta ning lahenduse leidmist enne järgmisi Euroopa Parlamendi valimisi 2009. aastal.

See tähendab tegutsemist mitmel rindel korraga.

PRESIDENDI KÕNE

Esiteks peame jätkama ratifitseerimisprotsessi. Teiseks peame säilitama välja pakutud institutsionaalse süsteemi. Kolmandaks tuleb meil järgida auahnemat poliitikat praeguste vahendite abil, kuni paremaid ei ole.

Viimane küsimus sõltub eelkõige Teie poliitilisest tahtest.

Mida me oleme viimasel aastal teinud?

Daamid ja härrad, ülemkogu liikmed.

Me oleme kõik osalenud sisukas ja elavas üleeuroopalises arutelus – nii kodanikega kui ka institutsioonide vahel –, mida on toetanud komisjon, Euroopa Parlament, valitsused, riikide parlamendid ja kodanikuühiskond.

Kodanikud on saatnud meile palju sõnumeid, mis mõnikord on ka vastuolulised. Teie pealinnadest on saadetud erineval moel palju soovitusi, kuid nende puhul pole enamasti üksmeelt leitud.

Me oleme kuulnud hirme, mis olid selged juba Prantsusmaa ja Hollandi rahvahääletuste ajal.

Globaliseerumine hirmutab inimesi. 47% eurooplasi näeb seda praegu ohuna, olgu see õigustatud või mitte. Kolme aasta jooksul on nende inimeste hulk, kes näevad globaliseerumist võimalusena, langenud 56%-lt 37%-le.

Järjestikused laienemised panevad inimesed muretsema. Rahvusvaheline konkurents on karm. Sotsiaalkindlustussüsteemid on ohus. Sisseränne ja vananev elanikkond on seadnud meie ette suured väljakutsed. Energia hind tõuseb, kuid tarnekindlus väheneb. Tajutakse ohtu rahvuslikule omapärale. Meie lähedal on ähvardavalt ebastabiilsed piirkonnad. Terrorismioht on täna palju suurem kui Nice'i lepingu sõlmimise ajal.

Siiski oleme kuulnud vähe kriitikat põhiseaduse lepingu institutsionaalsete aspektide kohta, mida võib leida peamiselt selle esimesest osast.

Eurooplastele valmistab pettumust asjaolu, et liit on esindatud liiga tugevalt seal, kus teda kasulikuks ei peeta, ja liiga vähe seal, kus teda kõige enam vajatakse.

Eurooplased peaaegu ei tajugi liidu eeliseid. Euroopas nähakse pigem probleeme, mida ta tekitab, ja lahendusi, mida ta ei suuda pakkuda, kui eeliseid, mida ta annab. Kui me soovime oma kodanikke harida, ootab meid suur töö.

Samas olen veendunud, et kui sooviksime kodanikega peetud arutelud kokku võtta, saaksime uue Laekeni deklaratsiooni.

Peaaegu kõik, mida oleme sel järelemõtlemisaastal kuulnud ja öelnud, on juba kirjas 2001. aasta detsembris vastu võetud Laekeni deklaratsioonis, millest sai alguse põhiseaduse leping.

Lubage mul seda tsiteerida:

PRESIDENDI KÕNE

"Euroopa peab kandma oma vastutust globaliseerumise juhtimisel."

"Kodanikud ootavad rohkem tulemusi, paremaid lahendusi praktilistele probleemidele ... ELi suuremat rolli õigus- ja julgeolekuasjades, võitlust piiriülese kuritegevuse vastu, rändevoogude kontrollimist."

"Kodanikud soovivad näha tulemusi ka tööhõive valdkonnas, võitluses vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vastu, samuti majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse osas."

Probleemiks pole küsimused, vaid vastused. Mitte diagnoos, vaid ravi.

Daamid ja härrad.

Euroopa Parlament on kindel, et Nice'i leping ei võimalda ELil vastata oma kodanike muredele ja nõudmistele. Parlament on sügavalt veendunud, et me ei saa jätkata laienemisprotsessi selle lepingu institutsionaalsele raamistikule tuginedes.

Majale ei saa korruseid juurde ehitada, kui vundament pole tugev. Selle tunnistamine ei tähenda vastuseisu laienemisele, vaid mõtlemist tingimuste üle, mis selle võimalikuks teeksid.

Laiened ja vastuvõtuvõime

Üks viimasel aastal sagedamini arutluse all olnud teemasid on laienemine. See on tihedalt seotud "vastuvõtuvõime" küsimusega, mis on samuti Teie päevakorras.

Laiened ja laienened koos kõigi neist tulenevate probleemidega on olnud Euroopa integratsiooni suured strateegilised saavutused. Hispaanlasena tean seda oma kogemusest.

Need suurendavad Euroopa poliitilist stabiilsust ja majanduslikku õitsengut. Need tõstavad meie suutlikkust vastata globaliseerumise väljakutsele ning teevad teoks meie unistuse rahumeelselt ühendatud Euroopast.

Hitleri, Stalini ja Lõuna-Euroopa diktaatorite pärandist vabanemine oli moraalne hädavajadus.

Sellest hoolimata tunnistame, et laienened – nii eelmine kui ka tulevased – suurendavad mitmekesisust.

Põhiseaduse juhtlause oli "ühinenud mitmekesisuses", kuid teisalt on õigustatud ka küsimus, kas liiga suur mitmekesisus ei takista liidu tõhusat toimimist.

Tänane Euroopa on mikrokosmos. Ühes piirkonnas võivad sissetulekud olla 20 korda suuremad kui teises piirkonnas. Erinev ajalugu toob kaasa erinevad nägemused maailmast ja Euroopast endast.

Seetõttu on ühehäälsed kokkulepped üha raskem saavutada. Ja kui neid saavutataksegi, on tegu madala taseme kokkulepetega, mis toovad kaasa pigem pettumust kui lahendusi.

PRESIDENDI KÕNE

Liidu suurusele sobimatud otsustamismehhanismid viivad ebatõhususeni ning ebatõhusus omakorda viib legitiimsuse kadumiseni. Nii võib liit kaotata legitiimsuse, mille annavad saavutatud tulemused. Lõpuks ei pruugi Euroopa kodanikud enam tunnistada liidu õigust tegutseda, seda isegi nendes valdkondades, kus selle lisandväärtus oleks suurim.

Iga süsteemi võime kasvada on piiratud. See sõltub suutlikkusest areneda viisil, mis tagab, et kasvamine ei vähenda tõhusust.

Just seepärast on Euroopa Parlament öelnud, et Euroopa Liidu edasine laienemine pärast Rumeenia ja Bulgaaria ühinemist ei ole Nice'i lepingu alusel võimalik.

See on järjekordne põhjus, miks me peame väljuma põhiseaduse lepinguga seotud ummikseisust – et saaksime täita Balkani riikidele antud lubadused tulevikuväljavaadete kohta Euroopas.

Me peame oma institutsionaalset süsteemi uuendama, et vältida olukorda, kus meil on üha rohkem eurooplasi ja üha vähem Euroopat.

Me peame tagama, et liidu geograafiline laienemine ei piiraks selle poliitilisi ambitsioone.

Laienemine ja integreerumine ei ole mitte teineteist välistavad, vaid teineteist täiendavad võimalused, kuid nende vahel tuleb säilitada tasakaal. Euroopa on nii õnnes kui õnnetuses nende kahe protsessi erineva kiiruse tulemus.

Me teame, et kodanikud näevad ebakõla liidu jätkuva suurenemise, üha ähmasemate eesmärkide ning liidu käsutuses olevate ja tema ülesannete täitmiseks üha sobimatute vahendite vahel.

Mida tuleb teha?

Jätkata ratifitseerimisprotsessi

Esiteks tuleb jätkata ratifitseerimisprotsessi.

Euroopa Parlament ja suured Euroopa tasandi erakonnad paluvad nõukogul ergutada ratifitseerimisprotsessi riikides, kus seda ei ole veel tehtud.

Teatud etapil peame protsessi lõppenuks kuulutama, lugema kokku ratifitseerimiste arvu ja sellele vastavalt edasi tegutsema.

Ühehäälsus on vajalik, kuid samas pole ka ükskõik, kas lepingu on ratifitseerimata kaks või kolm riiki või rohkem kui viis või vähem kui viis riiki.

Säilitada põhiseaduse lepingu üldine kokkuleppe ja institutsiooniline süsteem

Euroopa Parlament kinnitab oma vastuseisu lepingu eelnõu üldise kokkuleppe osade kaupa rakendamisele ning on seisukohal, et tuleb järgida eelnõus pakutud institutsioonilist süsteemi.

PRESIDENDI KÕNE

Euroopa Parlament on komisjoniga ühel meelel, et Nice'i leping on ebapiisav. Seda on öelnud ka paljud Teie seast ning peamiste Euroopa tasandi erakondade juhid on kinnitanud seda seisukohta.

Põhiseaduse leping ei ole nende esteetiline kapriis, kes soovivad üldist lähenemisviisi poliitilisele Euroopale, mis on koondatud ühte kõikehõlmavasse teksti.

See sündis veendumusest, et Nice'i leping ei ole "elujõuline alus Euroopa integratsiooniprotsessi jätkamisele". Nimetatud lepingu reformimine on põhiseaduse lepingu üks peamisi saavutusi. Oleks väga raske saavutada ühehäälsel kokkulepet teistsuguse süsteemi osas. Just seetõttu, ning mis tahes läbivaatamisest sõltumata, on oluline see osa lepingust säilitada.

Projektide Euroopa ja Euroopa projekt

Senikaua peame aga saavutama senisest rohkem ja paremini nende vahenditega, mis meil praeguste asutamislepingutega olemas on.

Mõistagi peame muutma Euroopa poliitika positiivsed küljed nähtavamaks. Kodanikud otsustavad institutsioonide üle nende tegevuse tulemuste põhjal. Ent nagu president Barroso Strasbourgis kinnitas, ei ole projektide Euroopa alternatiiv Euroopa projektile.

Kas sellega, mis meil olemas on, saab teha senisest rohkem ja paremini? Kahtlemata. Majanduspoliitika ebapiisav koordineerimine Euroopas, liidu tegevuse nõrkus ülemaailmsel tasandil või õiguslase ja politseikoostöö valdkonnas ei ole tehnilised või institutsioonilised probleemid, vaid tulenevad poliitilise tahte puudumisest. Ning seda ei paranda ükski tekst – isegi kui nimetame seda põhiseaduseks.

Poliitilise tahte puudumine mõjutab eriti tugevasti sisserände probleemi, mis on samuti Teie kohtumise päevakorras.

Lubage mul esitada sel teemal mõned mõtted, kuivõrd tegemist on pakilise probleemiga, millele Euroopa Parlament pöörab erilist tähelepanu.

Sisseränne: seitse aastat pärast Tampere

Sisseränne on üks meie aja suuri sotsioloogilisi väljakutseid. Kui tahame globaliseerumist mõjutada, eelkõige Aafrikas, siis peab see olema meie tegevuse üks peamisi prioriteete.

Ometi oleme seitse aastat pärast Tampere teinud reaalseid edusamme ainult ühes ühise sisserändepoliitika neljast valdkonnast, nimelt ebaseadusliku sisserändega võitlemisel.

Ülejäänud valdkondades – seadusliku sisserände osas, koostöös kolmandate riikidega ja sisserändajate integreerimisel – oleme teinud vähe edusamme või üldse mitte. Ühehäälsuse reegel takistab otsuste vastuvõtmist.

Poliitilise tahte elluviimiseks on tarvis vahendeid. See tähendab kvalifitseeritud häälteenamust nõukogus ja kaasotsustamismenetlust Euroopa Parlamendiga EÜ asutamislepingu artiklis 67 ette nähtud nn üleminekusätte alusel.

PRESIDENDI KÕNE

Sisserändepoliitikat ei saa vaadata lahus arengupoliitikast. Meie jõupingutused peavad põhinema partnerlusel päritolumaadega, eelkõige Saharast lõunas asuvate Aafrika riikidega. Kui tahame piirata ebaseaduslikku sisserännet mitte repressioonide, vaid muude meetoditega, siis peame pakkuma nendele riikidele senisest suuremaid ja paremaid võimalusi ning nõudma nendelt vastutuse jagamist, nagu on sätestatud juba Cotonou lepingus.

Tahaksin puudutada ka kahte konkreetset turvalisuse ja justiitsküsimuste valdkonna probleemi, mille puhul ei tule mitte "tingimata oodata", vaid "viivitamatult tegutseda".

Politseikoostöö ja koostöö kriminaalasjades

Nagu kõik taas kord tunnistavad, takistab meil tegutsemast valitsustevaheline meetod. Põhiseaduse lepingus nähti ette nimetatud kolmanda samba toomine ühenduse tegevusvaldkonda.

Kehtivate asutamislepingute alusel on meil aga juba olemas nn üleminekuklausel (EÜ asutamislepingu artikkel 42), mis võimaldab meil ühenduse meetodile üle minna. See tähendab üheaegselt suuremat kiirust, tõhusust ja demokraatlikku kontrolli. Euroopa Parlament on seda juba mõnda aega soovitanud.

Mul on hea meel, et ka mitmed liikmesriigid ja komisjon toetavad seda ettepanekut. Kutsun neid üles sellele vastavalt tegutsema, sest tegemist ei ole põhiseaduse lepingu osalise ennetava rakendamisega, vaid juba olemasoleva menetluse kasutamisega.

Kohtuotsus lennureisijate registri (*passenger name records* – PNR) kohta

Euroopa Kohtu otsusest, millega vastavalt Euroopa Parlamendi taotlusele tühistati nõukogu ja komisjoni otsus lennureisijat isikuandmete üleandmise kohta USA ametiasutustele, tulenev uus olukord tähendab, et institutsioonid peavad tegema omavahel lojaalset koostööd.

Nagu näeme, on lojaalse koostöö puudumise lõpptulemus see, et meie otsused tühistatakse kohtus ning kodanikud peavad selle tagajärjed kinni maksma ja kannatab liidu väärikus.

Niisugust olukord oleks saanud vältida, kui oleks kasutatud kolmandat ja esimest sammast ühendavat nn üleminekuklauslit, mida ma eelpool mainisin.

Nüüd peavad nõukogu ja komisjon võtma vastu otsused, mida on kiiresti tarvis.

Kuid Euroopa Parlament, nõukogu ja komisjon peavad tegema koostööd, et jõuda järgmisele etapile – lõpliku kokkuleppeni liikmesriikidega pärast 2007. aasta novembrit. Me ei tohi tagasi kohkuda arutelust, mis puudutab kodanike põhiõigusi, ega vältida rolli, mida parlamendid sellistes tundlikes küsimustes peavad mängima.

Ühendkuningriigi eesistumisperioodil võimaldas lojaalne koostöö, millest ma kõnelesin, saavutada tänu kaasotsustamismenetlusele rekordilise ajaga raske kokkuleppe sideandmete säilitamise kohta.

PRESIDENDI KÕNE

Sel puhul kohustus nõukogu vastu võtma raamotsuse andmekaitse kohta ilma viivitusteta, kuid ei ole seda kohustust täitnud.

Loodan, et nõukogu võtab nimetatud raamotsuse ja otsuse lennureisijate registri kohta vastu üheaegselt.

(Ma loodan samuti, et kiireid edusamme tehakse põhiõiguste ameti osas, mille loomist Te nõudsite 2003. aastal. Euroopa Parlament kahetseb, et mõned liikmesriigid on vastu ametile kolmanda samba osas volituste andmisele.)

(Mul on kahju, et põhiõiguste ameti küsimus on tänasest päevakorrast välja jäetud.)

Ning lõpuks sooviksin öelda mõne sõna selle kohta, kuidas toimib parlamentidevaheline dünaamiline koostöö, ning ajalooliste sündmuste oluliste kuupäevade sümbolse tähenduse kohta.

Parlamentidevaheline dünaamiline koostöö

Koostöö Euroopa Parlamendi ja liikmesriikide parlamentide vahel on tublisti edasi arenenud. Oleme ühiselt kujundanud parlamentidevahelise dünaamilise koostöö, mis võib kaasa aidata järelemõtlemisele, ergutada tegevust ja tugevdada liidu õiguspärasust.

Seda kinnitas ka ühiselt eesistujariigi Austriaga korraldatud parlamentidevaheline kohtumine Euroopa jaoks tähendusrikkal ajal, 8. ja 9. mail.

Järgmine samalaadne kohtumine toimub Soome eesistumise ajal. Samuti teeme ühiseid ettevalmistusi 2008. aastaks, mil toimub finantsperspektiivi läbivaatamine, pöörates erilist tähelepanu ELi omavahenditele.

Igasugune põhiseaduse lepingu läbivaatamine peab hõlmama ka seda parlamentaarset mõõdet. Kinniste uste taga peetavate valitsustevaheliste läbirääkimiste aeg on möödas. Euroopa ülesehitamisel ei ole võimalik teha edusamme ilma kodaniketa ehk teisisõnu, kaasamata senisest enam neid esindavaid parlamente. See on üks nimetatud kogemuse peamisi õppetunde.

Sellest tulenevalt toetab Euroopa Parlament eesistujariigi Austria ettepanekut, et õigusloomeorganina tegutseva nõukogu arutelud tuleb muuta läbipaistvaks.

Loodan, et jõuate selles osas kokkuleppele.

Tagasi Messina juurde?

Lähiajal on meil ees arvukalt sümbolseid kuupäevi, mida peaksime tõhusalt ära kasutama. Rooma lepingu viiekümnes aastapäev 2007. aastal tähistab ühtlasi Euroopa Ülemkogu Amsterdami kohtumise kümnendat aastapäeva, mil tehti esimene edutu katse Euroopa institutsioone reformida.

Nagu näete, ei ole mitte kõik aastapäevad kuulsusrikkad.

PRESIDENDI KÕNE

Komisjon soovib vaadata ajas veelgi kaugemale tagasi – Messina konverentsini, otsides viiskümmend aastat pärast Rooma lepingut sellest jälgi Euroopa ühendamise alusepanijate tegevusest.

Messina konverents 1955. aastal oli kahtlemata vastureaktsioon Euroopa Kaitseühenduse läbikukkumisele, kuid sellel ei käsitletud ainuüksi ühisturu küsimust.

Konverentsi deklaratsiooni uuesti lugedes üllatab selle poliitiline ambitsioonikus.

Selleks ajaks oli juba tehtud ettepanek luua ühine energiapoliitika ning ühtlustada sotsiaalpoliitikat, samuti tööaja ühiseid reegleid – küsimus, milles meie ministrid mõne päeva eest taas kord ei suutnud kokkuleppele jõuda.

Kas kirjutaksime sellises olukorras täna alla eile kuue asutajariigi seatud eesmärkidele? Messinat meenutades ei tohiks me olla vähem ambitsioonikad kui viiskümmend aastat tagasi. Liidu väärtuste ja eesmärkide määratlemiseks on meil juba olemas põhiseaduse leping, mille Te olete heaks kiitnud.

Kas uus deklaratsioon kinnitaks neid väärtusi ja eesmärke või tähendaks püüded seda koostada uusi keerulisi läbirääkimisi, avades taas küsimusi, mille lahendamata nõudis nii palju jõupingutusi?

Lõpetuseks sooviksin tsiteerida Paul-Henri Spaaki sõnu tema mälestustest pealkirjaga "Lõpetamata võitlused": "Iga kord, kui kerkisid esile raskused, ammutasime oma ühistest tõekspidamistest ettekujutusvõimet, mida oli vaja raskuste ületamiseks".

Kas meil kahekümne viiel – ja peagi kahekümne seitsmel – on piisavad ühised tõekspidamised? Kas meil on olemas ettekujutus, mida on vaja tänaste raskuste ületamiseks?

Võibolla seisnes probleem kontekstis, mitte tekstis.

Me ei peaks kasutama konteksti ettekäändena. Mis tahes tekst, milles me kokku lepime, on väärtuslik ainult tänu selles peegelduvatele ühiste tõekspidamistele ja selle rakendamiseks vajalikule poliitilisele tahtele.

Täna tähelepanu eest.